

Sygn. akt: X Ns 1030/18

POSTANOWIENIE

Dnia 14 września 2021 r.

Sąd Rejonowy w Toruniu X Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSR Jolanta Sikorska

Protokolant: Starszy Sekretarz Sądowy Małgorzata Kunińska

po rozpoznaniu w dniu 7 września 2021 w Toruniu na rozprawie sprawy z wniosku wierzyciela - Spółdzielni Mieszkaniowej Na (...) w T. z udziałem Gminy M. T., małoletnich M. R. (1), O. R. (1) i J. R., A. R. (1), A. R. (2), A. R. (2) i E. R. (1) o stwierdzenie nabycia spadku po M. R. (2)

postanawia:

stwierdzić, że spadek po M. R. (2) zmarłym 20 kwietnia 2015 w T., mającym ostatnie zwykłe miejsce zamieszkania w T., na podstawie ustawy nabyła wprost matka E. R. (2) (córka B. i T.) w całości;

ustalić, że każda ze stron ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sygn. akt X Ns 1030/18

UZASADNIENIE

Spółdzielnia Mieszkaniowa Na (...) pismem z 11 kwietnia 2017 wniosła o ustawowe stwierdzenie nabycia spadku po M. R. (2), zmarłym 20 kwietnia 2015 roku w T., ostatnio stale zamieszkałym w T.. Interes prawny spółdzielni wynikał z zadłużenia spadkodawcy w opłatach za lokal spółdzielczy sięgających roku 2014. Obecnie w lokalu zamieszkuje zona spadkodawcy oraz jego dzieci.

W odpowiedzi na wniosek osoby należące zarówno do pierwszego jak i drugiego kręgu jego spadkobierców powoływały się na odrzucenie spadku.

Sąd ustalił, co następuje:

M. R. (2) zmarł w T. 20 kwietnia 2015. W chwili śmierci pozostawał w związku małżeńskim z E. R. (1). Z małżeństwa pochodzi dwójka małoletnich w chwili śmierci ojca dzieci : M. R. (1) i O. R. (2). W chwili jego śmierci żył jego ojciec A. R. (2) oraz żyła jego matka E. R. (2), która następnie zmarła w dniu 5 września 2015 roku. Spadek po niej na podstawie dziedziczenia ustawowego nabyli : mąż A. R. (2) oraz syn A. R. (2) po 1/3 części każdy z nich oraz jej małoletnie wnuki – dzieci zmarłego M. R. (2) : O. R. (2) i M. R. (1) po 1/6 części każdy z nich. Zmarły miał jednego brata A. R. (2). M. R. (2) nie pozostawił testamentu.

(okoliczności bezsporne a ponadto dowód : akt zgonu M. R. (2) k. 4, postanowienie spadkowe k. 48 akt I Ns 132/16).

Obowiązujący na datę otwarcia spadku przepis art. 1015 kc stanowił, że oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania do spadku a brak oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie oznaczał jego nabycie wprost (zmiany wskazanego przepisu dotyczą tylko spadków otwartych po 20 września 2015).

Spadek po M. R. (2) został zatem otwarty w dniu jego śmierci czyli 20 kwietnia 2015. Wobec braku testamentu pierwszy krąg jego spadkobierców to zgodnie z art. 931 kc jego żona oraz dzieci, dla których datą dowiedzenia się o otwarciu

spadku jest data śmierci spadkodawcy. A zatem od 20 kwietnia 2015 żona oraz dzieci M. R. (2) mieli (zasadniczo) sześć miesięcy na to aby spadek po nim odrzucić.

I tak :

1. Żona spadkodawcy E. R. (1) złożyła wniosek o przyjęcie od niej oświadczenia o odrzuceniu spadku po mężu w dniu 22 czerwca 2015 a zatem w terminie. Do samego odrzucenia spadku doszło dopiero 11 stycznia 2016, jednak ten termin nie ma znaczenia prawnego (dowód : akta XI Ns 1588/15 k. 2 i k. 73).

2. Wniosek o odrzucenie spadku w imieniu małoletnich M. i O. matka dzieci złożyła w sprawie wyżej wymienionej w dniu 22 czerwca 2015 a zatem także w terminie. Do samego odrzucenia spadku w imieniu dzieci doszło dopiero 26 lutego 2016 i spadek ten odrzuciła w ich imieniu kurator A. P., jak wyżej – znaczenie prawne ma data złożenia wniosku w sądzie a nie termin, w którym spadek został odrzucony (dowód : akta XI Ns 1588 / 15 k. 2 i k. 57).

W ten sposób pierwszy krąg spadkobierców wymieniony art. 931 kc odrzucił skutecznie spadek po M. R. (2), co oznacza zgodnie z art. 1020 kc, że wskazani spadkobiercy są traktowani jakby nie dożyli otwarcia spadku.

W tej sytuacji do spadku dochodzi drugi krąg spadkobierców czyli zgodnie art. 932 par. 3 kc : rodzice spadkodawcy : w barku zstępnych i małżonka cały spadek przypada rodzicom spadkodawcy. Istotną dla oceny skuteczności odrzucenia spadku przez drugi krąg spadkobierców staje się więc data, w której zgodnie z art. 1015 par. 1 kc rodzice dowiedzieli się o swym powołaniu do spadku czyli o odrzuceniu spadku przez E. R. (1) i jej dzieci.

I. **Ojciec spadkodawcy** A. R. (2) nie został powiadomiony o odrzuceniu spadku przez E. R. (1) i jej dzieci, do którego doszło ostatecznie 26 lutego 2016 (odrzucenie spadku przez kuratora w imieniu dzieci). W sprawie XI Ns k. 58 kurator dzieci oświadczyła, że nie zna adresu ojca spadkodawcy i dlatego sąd powiadomienia do niego nie wystosował (w aktach brak dowodu powiadomienia). Jednakże A. R. (2) mimo braku powiadomienia spadek po synu M. we własnym imieniu jednak odrzucił w dniu 10 sierpnia 2016 (dowód : kopia aktu notarialnego k. 36), czyli nawet przed upływem terminu sześciu miesięcy od daty odrzucenia spadku przez wnuki (kurator). Odrzucenie spadku po M. R. (2) przez jego ojca A. R. (2) należy zatem ocenić także jako w pełni skuteczne.

Skoro zgodnie z art. 1020 kc traktujemy A. R. (2) jakby nie dożył otwarcia spadku po synu M., to wedle 932 par. 4 kc w miejsce ojca A. wchodzi rodzeństwo M. R. (2) czyli jego brat A. R. (2). Istotną okolicznością staje się to w jakiej dacie A. R. (2) dowiedział się o odrzuceniu spadku po bracie M. przez swego ojca A. R. (2). Wprawdzie w akcie notarialnym z 10 sierpnia 2016 A. R. (2) wymienia jako dalszego spadkobiercę syna A. C., jednakże sąd w sprawie XI Ns 2045 / 16 nie powiadamia A. C. o odrzuceniu spadku przez ojca. Mimo tego jednak A. R. (2) w sprawie XI Ns 2670 / 16 odrzucił w imieniu własnym spadek po bracie M. (dowód : k. 40 – 41 akt oraz akta XI Ns 2670 / 16) w dniu 25 października 2016. Ponieważ pomiędzy 10 sierpnia 2016 a 25 października 2016 nie minęło 6 miesięcy określone w art. 1015 kc, oświadczenie A. R. (2) należy uznać za złożone w terminie a tym samym skuteczne.

Jak poprzednio : A. R. (2) traktujemy zgodnie z 1020 kc jakby nie dożył otwarcia spadku po swoim bracie a w konsekwencji w jego miejsce zgodnie z art. 932 par. 5 kc wchodzi jego dzieci czyli A. R. (1) i małoletni J. R.. W sprawie XI Ns 2670/16 sąd nie powiadomił o odrzuceniu spadku przez ojca A. R. (1). Mimo tego jednak A. R. (1) aktem notarialnym z 28 października 2016 spadek po bracie ojca czyli M. R. (2) odrzuciła, oświadczając że nie ma dzieci biologicznych ani przysposobionych (dowód : akta XI Ns 2683 / 16 k. 3). Wniosek do sądu rodzinnego o zgodę na odrzucenie spadku w imieniu małoletniego J. R. został złożony 13 grudnia 2016, a zatem po około **półtora miesiąca** od daty odrzucenia spadku przez ojca małoletniego czyli A. R. (2). Zgoda sądu rodzinnego stała się prawomocna 16 maja 2017 (dowód : akta III Nsm 1675 / 16 k. 2 oraz 22 i 24) a odrzucenie spadku w imieniu małoletniego miało miejsce aktem notarialnym z 25 lipca 2017 (dowód : akta XI Ns 929 / 17) czyli ok. **dwa miesiące** po prawomocności orzeczenia sądu rodzinnego. Okres półtora miesiąca pomiędzy odrzuceniem spadku przez A. C. a złożeniem wniosku do sądu rodzinnego oraz okres dwóch miesięcy pomiędzy prawomocnością orzeczenia rodzinnego i odrzuceniem

spadku w imieniu małoletniego nie przekraczają ustawowego wymogu sześciu miesięcy z art. 1015 kc a zatem należy uznać iż małoletni J. R. także w terminie odrzucił w imieniu własnym spadek po bracie swego ojca.

II. Bezspornym jest, że dochodząca do spadku w ramach drugiego kręgu dziedziczących (art. 932 par. 3 kc) **matka spadkodawcy** E. R. (2) żyła w chwili otwarcia spadku, jednakże zmarła przed upływem sześciu miesięcy do złożenia oświadczenia spadkowego po synu M. – zmarła 5 września 2015.

Przepis art. 1017 kc stanowi, że jeśli przed upływem terminu do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku spadkobierca zmarł nie złożony taki oświadczenia, oświadczenie to może być złożone przez jego spadkobierców. Termin do złożenia tego oświadczenia nie może się skończyć wcześniej aniżeli termin do złożenia oświadczenia co do spadku po zmarłym spadkobiercy (transmisja).

Spadkobiercami E. R. (2) są zgodnie z orzeczeniem wydanym w sprawie I Ns 132/16 przez Sąd Rejonowy w Bytowie (k. 48) : mąż A. R. (2), syn A. R. (2) oraz wnuki M. i O. R. (3).

Dla spadkobierców E. R. (2) będącej z punktu widzenia art. 1017 kc transmitentką czyli dla transmitariuszy : A. R. (2), A. R. (2) oraz O. i M. R. (1) termin na odrzucenia spadku w imieniu E. R. (2) :

1. rozpoczął bieg z chwilą gdy dowiedzieli się o tym, że E. jest powołana do spadku czyli od daty dowiedzenia się o odrzuceniu spadku przez pierwszy krąg dziedziczących tj. E., M. i O. we własnym imieniu;
2. termin ten nie mógł skończyć się wcześniej niż sześć miesięcy od daty śmierci E. R. (2) czyli nie mógł skończyć się przed 5 marca 2016.

Oto analiza terminowości oświadczeń poszczególnych transmitariuszy E. R. (2) :

A. mąż A. R. (2) : jak wyżej wskazano **nie został powiadomiony o odrzuceniu spadku przez wnuki M. i O.** (co stało się 26 lutego 2016) – brak powiadomienia w aktach XI Ns 1588/15a zatem nie powziął formalnie wiedzy o powołaniu do spadku żony. Jako transmitariusz żony, czyli w jej imieniu, odrzucił spadek po M. R. (2) dopiero 25 października 2016 (k. 40 akt notarialny) a zatem po upływie sześciu miesięcy od daty odrzucenia spadku przez wnuki. Ponieważ jednak nie powiadomiono go o dacie odrzucenia spadku przez wnuki a dowodów na powzięcie przez niego takiej wiedzy inną drogą nie przeprowadzono – w ocenie sądu należało przyjąć, iż jego oświadczenie z 25. X. 2016 k. 40 akt było oświadczeniem złożonym w terminie.

B. brat A. R. (2) : w przeciwieństwie do ojca A. R. (2) został w sprawie XI Ns 1588/ 15 powiadomiony o odrzuceniu spadku po bracie M. przez M. i O. R. (1) a powiadomienie to osobiście odebrał w dniu **25 marca 2016** – dowód k. 75 akt XI Ns 1588 / 15 – kurator małoletnich znała jego adres i podała go sądowi do protokołu k. 58 więc sąd A. C. powiadomił. Wbrew pogładowi pełnomocnika uczestnika (pismo k. 375) informacja o tym, że kurator małoletnich odrzuciła spadek jest wystarczającą dla przyjęcia iż uczestnik dowiedział się o powołaniu do spadku transmitentki. Tym samym w tej dacie A. R. (2) powziął wiadomość o powołaniu do spadku swej nieżyjącej już matki E.. Od tej daty A. R. (2) miał 6 miesięcy aby tym razem w imieniu swej matki spadek po bracie odrzucić. Termin mijał 25 września 2016 i przypadał po 5 marca 2016. Tymczasem oświadczenie w imieniu matki A. C. złożył dopiero 25 października 2016 czyli miesiąc po czasie (dowód : akt notarialny k. 40 akt). Tym samym brak było podstaw aby traktować je jako złożone w terminie.

C. Małoletni M. i O. : kurator odrzuciła spadek w ich imieniu 26 lutego 2016, uczestniczką postępowania o ustanowienie kuratora do sprawy spadkowej XI Ns 1588/15 czyli uczestniczką postępowania I. N. (...) była też matka małoletnich E. R. (1) (dowód : kopia postanowienia k. 48). Matka Małoletnich E. R. (1) była wnioskodawczynią i brała udział w postępowaniu toczącym się w sprawie XI Ns 1588/15, w którym kurator P. odrzuciła spadek w imieniu dzieci w dniu 26 lutego 2016 (dowód : k. 53, 54 oraz k. 57 i 58 akt XI Ns 1588 / 15). Należy zatem zdaniem sądu przyjąć, iż datą w której E. R. (1) powzięła wiadomość o powołaniu do spadku babki swoich dzieci czyli E. R. (2) była data złożenia przez kuratora oświadczenia o odrzuceniu spadku z 26 lutego 2016. Od tej daty przedstawiciel ustawowy

małoletnich czyli ich matka miała 6 miesięcy aby wnioskować na zgodę o odrzucenie spadku w imieniu małoletnich jako transmitariuszy ich babki. Termin upływał więc 26 sierpnia 2016. Tymczasem wnioszek do sądu o odrzucenie spadku w tym przedmiocie złożyła dopiero w dniu 6 listopada 2016.

Mamy zatem do czynienia z sytuacją, w której tylko jeden z transmitariuszy dochował terminu, pozostali zaś – terminowi uchybili. Pełnomocnik uczestnika A. R. (2) prezentowała pogląd, iż dla skutecznego odrzucenia spadku przez transmitenta (tu przez E. R. (2)) wystarczy terminowe (skuteczne) odrzucenie tego spadku przez któregokolwiek / jednego z transmitentów.

Sąd nie podziela tego poglądu stojąc na stanowisku iż zgodnie z literalnym brzmieniem przepisu art. 1017 kc transmitariusze mają prawo do złożenia tylko jednego oświadczenia o wspólnej treści – w przepisie ustawodawca mówi o oświadczeniu (l. poj.) a nie o oświadczeniach (l. mn.). Spadek może być zatem przyjęty albo odrzucony tylko w całości a nie przez każdego z transmitentów inaczej (np. jeden przyjmie a inni odrzucą itd.). ZA tego rodzaju interpretacja zdaniem sądu przemawia okoliczność, że przecież na transmitariuszy przechodzi prawo do złożenia tego samego oświadczenia, którego nie zdążył złożyć transmitent. Podstawę prawną do przyjęcia konstrukcji „rozpadania się” udziału transmitenta w spadku winna stanowić zdaniem sądu wyraźna norma prawna, której brak.

Skoro wszyscy transmitariusze E. R. (2) nie zdołali złożyć w terminie oświadczeń o odrzuceniu spadku (oświadczeń tej samej treści) przez E. R. (2), to w oparciu o przepis art. 1017 kc a contrario w związku z art. 932 par. 3 kc spadek po M. R. (2) nabyła z ustawy wprost w całości matka E. R. (2), o czym orzeczono w pkt I postanowienia.

Na marginesie : zagadnienie transmisji nie jest zbyt obszernie omawiane w literaturze, gdyby zatem powstały wątpliwości co do zasadności przyjęcia przez sąd niedopuszczalności rozpadania się oświadczenia transmitenta, być może zasadnym byłoby skorzystanie z dyspozycji art. 390 kpc.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 520 par. 1 kpc.